

קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה

מִקֵּץ שְׁבַע שָׁנִים, תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה. וְזֶה, דִּבַּר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל בְּעַל מִשְׁה יָדוּ, אֲשֶׁר יֵשֶׁה בְּרַעְהוּ: לֹא יִגֹּשׁ אֶת רַעְהוּ וְאֶת אַחִיו, כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לָּהּ.

(דברים פרק טו, א-ב)

בשורה לעניים

וציוה שיאכלו המעשרות "במקום אשר יבחר". ואם ירחק המקום, "ונתת בכסף וצרת הכסף בידך". ופירש הזמן שיוציאו בו המעשרות, וזהו "מקצה שלוש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך". וציוה שיתנוהו ללוי לגר ליתום ולא למנה. ואחר כך פירש דין השמיטה, לפי שדיבר למעלה במתנות עניים, והשמיטה היא תקנת עניים, כאמרו "וזה דבר השמיטה" וגומר, "לא יגוש את רעהו ואת אחיו" וגומר. ולפי שהשמיטה נראה שהיא בשורת עניים, לזה אמר לא תירא מזה, "כי לא יהיה בך אביון", אם תעשה המצוות. צורר המור - פרשת ראה, לרב אברהם סבע נולד בקסטיליה ספרד, נמלט לפס מרוקו ונפטר בבורנה איטליה (1440-1508).

ממה מפורדים?

שיש מעשה בדבר

אמנם אמר חלקתי לך ששה שנות השבוע לעשות צדקה ללוי לגר ליתום ולא למנה, כי בשנה הראשונה תיתן תרומות ומעשרות ומתנות עניים, וכן בשנה השנית, נוסף עליהם בשלישית מעשר עני וגם לבער המעשרות של שלוש שנים להשביע ללוי לגר וכו'. ועל דרך זו בג' השנים הבאות אחריהן. אך בשנה השביעית הנה הבעל בית יאכל מהנמצא איתו מהשנים הקודמות, אך הלוי והגר והיתום והאלמנה יחסר להן כי אין תרומות ומעשרות ומתנות עניים, כי הספיחים מעט המה לכלכל את כולם, וגם הבעל בית בעצמו מה זכות תערכו לו כי לא יתן מאומה. לזה אמר הנה גם בשנה השביעית תעשה צדקה "כי מקץ שבע השנים תעשה שמיטה". ושמה תאמר הלא אין זה רק ב'שב ואל תעשה', ואיך אמרת "תעשה שמיטה" - שמורה שיש מעשה בדבר וגם להיותו במקום צדקה צריך מעשה. תורת משה - פרשת ראה, לרב משה אלשיך נולד בסלוניקי, פעל ונפטר בצפת (1507-1600).

ממה חוששים?

ויד הכל שווה בה והנתבע יש לו כוח

ובעבור כי בשנה השביעית תסתלק ההנהגה מהנמצאים, ואין חריש ואין קציר ויד הכל שווה ה בה כמלך כחלך, הרי גם כן תהיה יד הלווה בה כמלווה ולא יגוש את רעהו. וזהו אומר - "וזה דבר השמיטה, שמוט כל בעל משה ידו" וכו' רוצה לומר דבר השמיטה ודאי. וגזירתה ומצוותה הוא שישמוט כל בעל הלוואה ידו מהנתבע ולא יגוש את רעהו כלל, והטעם - "כי קרא שמיטה לה", פירוש כי הנתבע יש לו כוח, לאמור - שמיטה לה', רוצה לומר כי גזירת המלך יתברך היא שמיטת כספים מנחה חדשה - פרשת ראה, לרב יעקב איפרגאן מחכמי תארודאנת - מרוקו (נולד 1586)

על מה מותרים?

הבטחת קיומה של השכבה הענייה

שמצות השמיטה בכללותה קשורה ושזורה במכלול מצוות אחרות שנועדו לתת לעם ישראל ולמדינתו יציבות כלכלית ע"י הבטחת קיומה של השכבה הענייה. ביארנו שהארץ נחלקה לשבטים, איש לפי פיקודיו ניתנה נחלתו, לרב הרבו ולמעט המעוט. עני שמאיזו סיבה שהיא מטה ידו, יכול היה להתפרנס, מלקט שכחה פאה ומעשר עני, וכן ממצות הצדקה. "פתוח תפתח את ידך לאחיך". נזקק להלוואה, אל תיקח מאיתו נשך ותרבית - "וחי אחיך עימך". "קרבה שנת השבע שנת השמיטה" - ניפטר העני מדאגת פרנסה, כל פרי האדמה עומד לרשותו לפרנסתו ביתו, ואם לא הצליח לסלק את חובותיו באה השמיטה ומשמטת

הכל - "לא יגוש את רעהו ואת אחיו". אם גם זה לא עזר לו ומכר אדמותיו, או הגרוע מכל מכר עצמו לעבד באה שנת היובל ושחררה עבדים והחזירה אדמות לבעליהן, וחוזר אדם ומתחיל חיו מחדש. מקור חיים - פרק ה', שמיטת כספים, לרב חיים דוד הלוי מחכמי ירושלים, כיהן כרב הראשי לת"א-יפו (1924-1998)

מה מרוויחים?